

En hilsen
fra
Islands president
Ólafur Ragnar Grímsson
til
fest i anledning av utgivelse
av
Þormóður Torfasons Norgeshistorie

Oslo
Den 8. april 2008

Deres majestet Kong Harald
Forskere og akademikere
Ærede gjester.

Vi Islendinger skylder vårt broderfolk i Norge en stor takk, ikke bare på grunn av slektskap og felles røtter, men også på grunn av den store hengivenhet som dere nordmenn alltid viser overfor de antikke islandske skrifter, både de islandske sagaene og Eddadiktene, kongesagaen og Snorri Sturlasons arv. Jeg tenker i denne sammenheng særlig på deres majestetets, Kong Haralds og Dronning Sonjas, besøk til Reykholt men jeg minnes også da kronprinsparet Håkon og Mette-Marit besøkte Reykholt sammen med prinsesse Ingrid. Dette var den første gangen i Islands og Norges mer enn tusenårige felles historie, at tre kongelige slektsledd besøkte Snorris odel i den samme perioden.

I dag markerer man så en ny etappe i vår felles historie med denne imponerende utgave af Þormóður Torfasons Norgeshistorie. Han var både forsker og forfatter på 1600 og 1700-tallet og ble blant annet utpekt som kongelig historiograf fra år 1682. Þormóður var uten tvil en dyktig og produktiv forsker som ble hedret av både universiteter og konger, men han har allikevel stått i skyggen av de samtidige forskere, ikke minst Árni Magnússon, manuskriptsamler i København.

Þormóður var av en viktig kulturslekt, og fortalte selv at hans far Torfi hadde kjent til Eddadiktene kongesaga før biskop Brynjólfur Sveinsson fikk tak i boka i år 1643. Dette er den eldste referansen til hvor boka befant seg før det. Det er ganske sannsynlig, at Torfi har sett kongesagaen hos sin halvsøster Guðrún Jónsdóttir, men hennes mann, Magnús Eiríksson, lagmann i Njarðvík, skrev sitt navn i manuskriptet. Denne bok regnes nå for å være en av Nord-Europas viktigste kulturskatter på grunn av Eddadiktene, som ville for en stor del ha gått i glemmeboka, hvis Þormóðurs familie ikke hadde bevart dette ene eksemplar i en periode, før boken ble et offentlig klenodium.

Þormóður fikk i sin tid mulighet for å berøre alle de viktigste islandske manuskriptene fra middelalderen. Han fikk etter hvert en enestående oversikt over de kildene til Nordens antikke historie, som finnes i de islandske bøkene fra middelalderen, lenge før man utga de gamle tekstene i bokform. Disse manuskriptene lånte han til Norge, leste dem og kopierte, og oppførte i tillegg en særlig bygning til bevaring av manuskripter.

Þormóður hadde et nært samarbeid med de yngre kontemporære forskere, manuskriptsamler Árni Magnússon, skriveren Ásgeir Jónsson og Þorleifur Halldórsson, som senere ble rektor ved Hólaskóli. Disse unge forskere ble oppfostret i et helt annerledes og mer kritisk akademisk miljø enn Þormóður, som ble født året før René Descartes utga *Discours de la Méthode* i 1637. Den nordiske historieforståelse bygget da fortsatt på det at danskene stolte på Saxo Grammaticus, samt at i Sverige hadde Olaus Rudbeck, som var seks år eldre enn Þormóður, funnet det riktig å oppdikte Sveriges antikke

historie i en samling som vi kjenner som *Atlantica*, og som ble gitt ut i fire bind i årene 1679 til 1702.

Nordmennene hadde et helt annerledes syn på historien, fordi de hadde omfattende kilder i de islandske bøkene som de kjente godt til. Arngrímur Jónsson på Island hadde et viktig bidrag til presentasjon av de islandske sagaene for kontinentets akademiske miljø med sine bøker på latin, men de ble publisert tidlig på 1600-tallet. Þormóður var derfor i Norge blant lærde menn som kjente til de islandske sagaene.

Þormóður Torfason utførte et banebrytende arbeid ved å etablere sammenhengen mellom alle disse kildene i den hensikt å evaluere deres betydning som referanser og forfatte en helhetlig historisk vitenskapelig oversikt på grunnlag av dem. Dette gjelder ikke bare Norgeshistorien, *Historia rerum Norvegicarum*, som vi nå feirer at utkommer i en norsk oversettelse, det gjelder også den danske kongehistorien, *Series dynastarum et regum Danicæ*. Þormóðurs forskning i Danmarkshistorien er like mye banebrytende, fordi at han påviste blant annet at i denne sammenheng var de islandske kildene stort sett bedre og mer troverdige enn Saxos historie.

Historien har ikke vært nådig overfor denne utrolig flittige lærdomsmannen, som var leder i forskning av de gammelnordiske tekstene. Þormóðurs livsverk var en svært viktig del av utbredelsen av de islandske sagaene, og hadde blant annet en stor innflytelse på Sir Walter Scott og følgelig begynnelsen og utviklingen av den historiske romanen.

Þormóður Torfason er nå delvis kommet tilbake til heder og verdighet som følge av den revisjon av kildetroverdigheten til de gamle tekstene, som nå finner sted. Forskerne mener ikke at sagaene er en absolutt nøyaktig kilde om de enkelte historiske begivenheter, men tekstene brukes allikevel som informasjon om det daglige livet, tradisjoner og skikker, religion og verdensbilde. De historiene, som Þormóðurs kritikere mente han overvurderte, er i denne sammenheng ikke mindre interessante kilder og fortjener like mye interesse fra kritiske forskere som de tekster som virker mer realistiske.

Jeg vil takke alle de som har bidratt til dette arbeidet for deres interesse for og hengivenhet til igjen å vekke til live historiografen Þormóður Torfason, samtidig som jeg håper at denne utgave som her bli presentert, vil føre til voksende interesse for hans arbeid og de islandske sagaene i sin helhet. Utgivelsen bekrefter vår levende interesse i Norges og Islands felles historie og de enestående slektskapsbånd som knytter os sammen.